

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KOZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI DIJAK: Egész évre 8 kor. Félévre 4 kor. Negyed évre 2 kor. Papok-, tanítók-, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egészévre 6 kor., a tanító-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 5 kor. — Egy példány ára 16 fillér. Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

B E T E G H P Á L.

Hivatalos hirdetések 100 szóig minden szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések 6 fillér, többszöri közlésnél 4 fillérről közöltetnek. — Bélyegdíj külön 60 fillér. Nyiltér sora 1 kor. Hirdetés és nyiltér díja előre fizetendő. — Hirdetéseket a lap részére elfogad minden hirdetési iroda. —

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: B E T E G H P Á L könyvkereskedése, könyvnyomató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők. — Kéziratok nem adtnak vissza.

A gazdák biztosító szövetkezete.

A biztosítás eszméje nem régi keletű. A mult század végefelé keletkezett Angliában, ahol egymásután néhány intézet az életbiztosítást teremtette meg.

Magyarországon a biztosítást Széchenyi István gróf vezette be. Felfogván a biztosítás eminens hasznát, megvetette alapját a ma is létező és virágzó magyar biztosító társaságnak.

Azóta a biztosítás eszméje világszerte meghonosodott. Mindenki szívesen meghozza az áldozatot, hogy esetleg hasznát is vegye a biztosítás áldásainak. A biztosítást ma már a legkülönbözőbb intézményre terjesztették ki és legnagyobb tere az elemi károk elleni biztosításnak nyílt.

Mint hogy általánosságban az esélyeket leggyakrabban megközelítő pontossággal előre ki lehet számítani, az eszme megpendítése óta mindig szívesen akadtak vállalkozók, akik a nagy tömegtől felvették a díjakat, hogy ezekkel az előforduló anyagi károkat fedezzék és azonfelül szép hasznot is érjenek el.

Eddig minden rendben volna. A bökkenő csak az, hogy a biztosító intézetek az idők folyamán túlságosan megsaporodtak és ennek következtében igen hatalmas konkurencia keletkezett.

Különösen külföldön szaporodtak a biztosító intézetek s mint hogy még ez idő szerint a külföldi biztosító intézeteknek Magyarországon való letelepedése, illetve képviseltetése törvény által megfelelően szabályozva nincsen, ma-holnap ott fogunk tartani, hogy szinte több lesz nálunk a biztosító intézet, mint a biztosító fél.

E sok biztosító intézet mindegyike kezelésében különféle módon jár el, aminek káros következményei rendszeresen a biztosítottokra hárulnak. Magas díjat kell fizetni, mert a Magyarországon fizetett díjak sokféle biztosító intézet zsebeibe vándorolnak, amelyek mindannyian nagy és költséges apparátussal dolgoznak és mindannyian

nagy osztalékokat akarnak fizetni és kevés kivétellel tényleg fizetnek is, úgy, hogy a biztosítási díjak — az esélyek valószínűségén felül — túl magasak.

Kétségtelen, hogy ha az intézetek száma kisebb volna, az egyes biztosítónál csekélyebb díjjal is beérhetnének, mert akkor több biztosító fél esvén egy-egy intézetre, nemcsak az intézet szoliditása erősödne, hanem apparátusának jelentéktelen emelésével a kezelési költségek több biztosító félre oszolnának meg, minek következtében mérsékelni lehetne a díjakat — ha a biztosító intézetek is így akarnák.

Mint hogy azonban a biztosító-intézetek száma nem hogy csökkenne, hanem egyre szaporodik és ezenfelül a magyar biztosító-intézetek a magas díjak fenntartását, esetleg emelését illetőleg kartellit is kötöttek — a díjak mérséklésére semmi kilátás nincs s a biztosító feleknek ezentul is túl magas díjakat kell fizetniük — ha ők is így akarják.

De nem akarjak ám! Mert lám a magyar gazdák már is összeállottak, hogy a biztosítást saját körükben ejtsék meg s azt a hasznot, a melyet eddig a biztosító-intézeteknek nyújtottak, tőlük megvonják.

Hogy a gazdák biztosító-szövetkezetének meglegyen a kellő alapja, a vármegyék és városok erkölcsi és anyagi támogatását kéri most országsszerte és nagy részben már megis kapták az erre vonatkozó kötelező ígéretet. Maga a belügyminiszter is megígérte erkölcsi és anyagi támogatását s így az egészséges eszme megvalósítása elé, alig fog akadály gördülni.

Mindenesetre kívánatos volna, hogy azok a hatóságok, melyek eddig támogatásukat még meg nem ígérték, ezt minél előbb tennék meg.

A koronaérték életbeléptetése. A Budapesti Közlöny nov. 1-éi száma a következő rendeletet közli: „Az 1892. évi XVIII. t.-cz. alapján az érme- és pénzrendszerre vonatkozólag kötött szerződést kiegészítő pótszerződés az 1899. évi XXXIII. t.-cz. értelmében a magyar

korona országainak kormánya és a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormánya között a mai napon megkötött, a koronaérték megállapításáról szóló 1892. évi XVII. törvényzikk kiegészítéséről intézkedő 1899. évi XXXII. t.-cz. 6. §-ában foglalt főlhatalmazás alapján e t.-cz. hatályba léptének ideje ugyancsak a mai nappal állapított meg. Budapest, 1899. évi nov. hó 1-én. Széll Kálmán s. k., Lukács László s. k.” A mai napon tehát életbe lép a koronaérték megállapítására vonatkozó törvény, a mi azt jelenti, hogy 1900. január elsejével a koronaérték Magyarországon kötelezővé válik.

A főrendiházi tagok nyilvántartása. A belügyminiszter megküldte az összes törvényhatóságoknak a főrendiházi tagoknak névjegyzékét, valamint a főrendiházban örökös tagsági joggal bíró családok névsorát s ezzel kapcsolatban 92594. szám alatt rendeletet is küldött a törvényhatóságoknak, hogy tartsák nyilván a területükön állandó lakással bíró főrendeket (a kinevezettek is) és minden halálesetet, valamint az örökös jogú főrendeknél az ezzel együtt netalán beállott magaskadási esetet, a belügyminiszternek táviratilag azonnal jelentenek be.

Társadalmi politika Magyarországon.

Írta: Geöcze Sarolta.

Viszonyainkat az jellemzi, hogy nálunk idáig az intézmények megalkotásában a politika, a nemzeti szempont volt az irányadó s a társadalom munkássága is szinte kizárólag e téren érvényesült. Ez a szempont volt uralkodó iskolágyünk, közművelődési egyesületeink, közgazdasági intézményeink kifejlésztésében; a magyar társadalom eddigi leghatalmasabb alkotása — az Emke — is s a dunántúli és felvidéki s a többi közművelődési egyesületek, valamint az iskolaegyesület is, ebben merítette ki munkásságát; e mellett a szociálpolitikai szempont csak mellékesen, esetleg, ugyszólván az intézők tudtán kívül érvényesült. S a nemzeti politikával feladatunkat kimerítettéknek véltük. Csak a legutóbbi évek fejleményei — a kivándorlás s a szocialista mozgalmak — ébresztettek annak tudatára, hogy a társadalomnak és az államnak másnemű kötelességei is vannak s hogy a politikai egység kivívása után más munka vár reánk: a társadalmi egység megteremtése, a társadalmi bajok gyógyítása. Mert e bajok utólertek minket is; a művelt nyugattal szellemi közösségben élve, annak betegsége ránk is elragadt s ennek orvoslását elhanyagolnunk nem szabad; ha csak a társadalom szétzüllését s ezzel a nemzet elerőtlenedését nem akarjuk. Ezt a meggyőződést s az erkölcsi megújulást

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRGYAJA.

Himfy dalai.*

(A „Székely-Udvarhely” eredeti tárgyaja.)

1898. okt. 14-én szép este folyt le a Nemzeti Színházban, mert akkor került először színpadra Bereczik Árpád „Himfy dalai” című vígjátéka. Ma önkölnök részesei ennek az élvezetnek. E darabot elismerőleg fogadta a kritika s valósággyönyörködött benne a közönség. Irodalomtörténeti háttér van. Kisfaludy Sándornak és Szegedy Rózáknak szerelmi története képezi a darab tárgyát. Mielőtt magyarul a darabról szólnék egy pár szót, kísérjük el Kisfaludy Sándort az ő pályáján.

1772. szept. 27-én született Sümegyen. Iskoláit véggezvén, Pozsonyba indult, hogy jogot tanuljon. Pozsony akkor a politikai élet központja lévén, bőven nyílt alkalma a derék ifjunak, hogy a külföldi s hazai irodalmat figyelemmel kísérje. Fordítgatott s önálló kísérletet is tett a szépirodalomban. Atyja azonban nem nézte szívesen fiának ilyen irányú törekvéseit s azt akarta, hogy valami biztosabb pályára lépjen. Beállott huszárnak a Leopold ezredbe. Majd a bécsi magyar testőrség tagjai közé felvételt Zalamegye részéről. Bécsben nyelvek tanulásához fogott. Ifju szíve könnyen szerelemre lobbant s Pozsonyban egy Teréz nevű ideálnak hódol, Bécsben a Medina Mária rabja lesz. Meg is akarta írni e szerelem történetét, változatos nevekkal, a „szívek gyönyörűségére”.

Két év múlva azonban szabadságot kér, haza jön s Badaconyban a szüretre találkozik és ismeretséget köt szép rokonával, Szegedy Rózával s mindkettő szívében szerelem ébred. Szegedy Róza tanult, okos, az irodalomért lelkesedő leány volt. Hublics Imréhez írott levelében minduntalan emlegeti a badaconyi kedves rajzokat s Hublics e levelek tartalmát közölte barátjával Kisfaludy Sándorral. Azonban a bécsi testőrségnél baj

* A folyó hó 3-án „Himfy dalai”-nak a helybeli tanuló-ifjúság részére rendezett színelőadásánál bevezető beszéddel tartotta: Ravasz Árpád ev. ref. koll. tanár.

történt. Kisfaludy nem engedelmeskedett fölébbvalóinak s emiatt 5 társával együtt Olaszországban helyezték át. Mielőtt kiment volna, hazajött, találkozott Szegedy Rózával, szerelmet vallott neki, de úgy látszik nem kapott egészen kielégítő választ. Elutazott Olaszföldre. Ott megismerkedett D. Escalapon Karolina nevű párisi nővel, a kitől franciaul is tanult s a kivel nagyon tudott rokonszenvenni, mert az egy „szép lélek” volt, a mint mondja. Itt olvastatta Petrarcat is s a szép szonettek, szerelmi dalok visszhangra találtak keblében. De gondolata mindig a badaconyi szüretre tévedt. A Karolina szobájában függött egy kép, mely Kisfaludyt Szegedy Rózára emlékeztette. Szíve fájdalmat dalokba öntötte s 1798. decemberében a Himfy-dalok első része, a „Kesergő szerelem” már készen volt. Olaszországban több ütközésben vett részt, míg végre 1799-ben lemondott rangjáról s haza sietett. Szegedy Róza akkor már árva leány volt. Kisfaludy megkérte szíve választóját s 1800. elején nőül is vette Rózákat.

Mint házias ember írta s 1807-ben kiadta a „Boldog szerelem” című kötetet. A „Kesergő szerelem” jóval fölülte áll a „Boldog szerelem”-nek szépség tekintetében. Rendkívüli hatást ért el ez a könyv; lázasan olvasta mindenki a szép, bánatos dalokat, már csak azért is, hogy jóformán az első kötet a magyar irodalomban, mely tisztán szerelmi dalokat tartalmazott. Mely szívhöz szóló fájdalom, epedő soványgás nyer kifejezést ezekben öszinte, keresetlen hangokon. Ha nem is egyedül a Szegedy Rózáé a „Kesergő szerelem” muzsájának diadala, kétségkívül nagyrésze van neki e dalok létrejöttében. Az a felfogás, a melyet nem régebben egy pár irodalomtörténész hangoztatott, hogy Kisfaludy nem Szegedy Rózához írta e verseket, nem indokolt. Aztán itthon, mint boldog házias ember Sümegyen, falusi jószágán élt s dolgozott. A szerelem költője más irányban is munkálkodott. Regéket és drámákat írt. Regéi közül nem egy kiváló van (mint Csobáncz, Somló, Dobozsi) Drámái, habár mint drámák nem ütnek a mértékelt mérsékeltek, de az akkori irodalmi viszonyok között hazafias hangjuknál fogva, hatással volt az olvasókra. Er-

dekes a Kisfaludy felfogása az irodalomról. „Vesszek el, ha írói ingerből csak egy szót is tudnék írni, csak hazámnak, nemzetemnek javára akarok lenni”, így szól egy helyen. Valóban nála igazabb magyar alig található.

1832-ben nagy csapás érte Kisfaludyt. Elvesztette szeretett nejét Szegedy Rózákat. Ujból megházasodott, Vajda Juliánát vette nőül, de ezt is túl élte.

72 éves korában 1844-ben halt meg.

A Bereczik „Himfy dalai” cz. darabjának tartalmát nem mondom el előre, hadd beszéljen mindjárt maga az előadás. A főbb szereplők Kisfaludy Sándor, Szegedy Róza, Szegedy Mari, özv. Bíró Józsefné, a kinél lakik Róza, Horváth János, Fehér György a pap, Hublics Imre, Takács József mind valóban élő alakok voltak a Kisfaludy Sándor idejében s neki jó emberei.

Furfangos s egy kissé nyelven, de derék asszony Biróné is, Szegedy Mari. Csupán huga iránti jóakarattól ellenzi Rózáknak és Sándornak a házasságát s szemeli ki a becsületes Szalóky Pétert a Róza férjéül. S a szegény Szalóky Pétert tudtán kívül borzasztó szegényen, a plágizálás vádjá éri. Rendkívül kedves, rokonszenves alak Annuska, a Biróné gyámleánya. Neki mindig dolgozni kell és fáradni, de azért mindig jókedvű s végén Szalóky Péterben derék jó férjet kap. Az akkori idők lelkes irodalom pártoló magyarját jellemzi Rosty Antal, a könyebb véru embert Bezevő Kálmán. Eredeti és szeretetreméltó Agh Ferkó gazdatiszt, a ki a levelek expedálásával rászedi Kisfaludyt s emiatt lelkiismerete nem engedi nyugodni, a mig nem tisztáztatja magát. Kisfaludy Károlynak kevés szerepe van, de e kevésből is előtűnik bátyja iránti határtalan szeretete s irodalmi becsvágya. Róza annyira rajong az írókért, hogy majdnem a Szalóky neje lesz, mikor ez a Kisfaludy verseit, mint sajátját olvassa föl előtte. Önerzetes, könnyen megsérthető, egy kissé gögös, de nemes jellem Róza. Leszámítva azt, hogy a Kisfaludy Sándor és Róza szerelmi huza-vonája egy kissé erőltetett s ho sszadalmas, maga a darab beválik s méltó arra, hogy a legnagyobb figyelemmel végig hallgassák.

szükségét öt év előtt még csak egy kised csapat hirdette a többiek gunya között szinte reménytelenül küzdve a fásult közönnnyel. S ma? Ez eszmék a törvényhozás színe előtt szentesítve a kormányelnök nyilatkozata által, ki a társadalmi feladatok megoldását programjába fölvetve s e munkához a társadalom közreműködését is szükségesnek nyilvánította. E kormányelnöki nyilatkozathoz azóta a szakminiszterek is egyenkint hozzájárultak.

Öntudatos szociálpolitikai munkásságról tehát eddigleg nálunk alig lehet szó. Első lépés ez irányban a bodrogközi nőegyesület megalakulása, Darányi akciója a ruthének érdekében s a népkönyvtárak felállításai; végre, a mit először kellett volna említenem: a Karolyi Sándor gróf féle szövetkezetek. De közvetve igen sok intézményünkben — a közgazdasági, oktatási s jótékonyági intézményekben — megjelölve érvényesült a szociálpolitikai szempont. Immár ezeket fogjuk rendre vizsgálni, és elkövetett mulasztásokat s a további teendőket is, fölemlítve úgy az állam, mint a társadalom munkásságát; mert, sajnos, nálunk a társadalom erőtelensége; ahhoz, hogysem maga merne új csapat törni; a kezdő lépést jőformán mindig az államtól várja s aztán is állami munkára támaszkodik; ez a főoka, hogy sok intézmény nem bír megerősödni. Szamba fogjuk venni azokat a társadalmi bajokat is, melyek nálunk az államnak és a társadalomnak gyógyító munkásságát kívánják.

E szomorú sorban első hely a közegészségügyet illeti meg, mint a nemzeti erő és gyarapodás legelső tényezője. A magyar faj szaporasága még nem esőkkent (noha müvelt városi elemek közt már kezdű fejű felütögetni a civilizáció fekélye, a szülői önzésből eredő egy gyermekrendszer); de a szaporasággal szemben áll a még ma is izesztő gyermekhalandóság, továbbá az életkor általános rövidsége; egyiknek oka főképp a tudatlanságban, másiké az okatlan ételmódban s a szegénységben rejlik. A nyomor s az általános erkölcsi gyengeség a gyakori s ma már a fatalitás közt is elharapódzó öngyilkosság, az alsó népréteg vadsága pedig a megdőbötten gyakori emberölés úján ritkítja a sorokat. Ezzel a veszedelemmel szemben az állam már sokat tett; a társadalom még ugyszólván semmit. A közegészségügyi törvény szigorubb végrehajtása — a patikák felállításával, a fertőtlenítésekkel, stb. — a bajon csak enyhített; — a szegény vidékekre orvos ma sem akad s az anyák szüetű kisdedeikkel ma is tudatlan parasztlaszonyok kezére vannak bízva, kikre nézve a Semmelweis nagy fölfedezése nem létezik — az állami beavatkozás inkább csak a járványok s ragadós betegségek elfojtásában s lokalizálásában nyilvánul; a többi baj, a gyermekek, betegségek elhanyagolása, az egészségtelen lakás s mindezeknek szüetű oka: a butaság és restség megmarad; ezeken csak az iskola fog közvetve segíteni, ha Wlassics minapi rendeletét a népiskolák kifejlesztéséről szigoruan végrehajtják s ha a tanítóképzés s a tanítói fizetések javulásával a félreeső rongyos töt és oláh falvakba is fog jutni derék, felvilágosodott tanító, ki a népet oktatni s a jóra rávenni képes legyen. A társadalom e téren sokat tehetne, ha kivált urinóink — a Bodrogközi Nőegylet példájára — nem restellnék a néppel foglalkozni, azt felvilágosítani, jó tanácssal, tettel megsegíteni. De tehetnének az orvosok s a közigazgatási hatóságok is humánusabb bánásmóddal s igazán érdeklődve a nép sorsa iránt. De a közegészségügy javulása s a közép bizalmának a vezetű osztály iránt való megerősödése aligha érhető el az oly intézkedésekkel, minű az ingyenorvosságra vonatkozó belügyminiszteri rendelet, mely szerint a betegnek a patikában csak hatósági igazolvány mellett adják ki az ingyenorvosságot. Hiszen míg az a szegény ember azt az igazolványt faluhelyt megszerzi, kétszer is meghalhat a betegje.

Baj a kórházak elégtelensége is, főképp az elmebetegék számára; e szerencsétlenek ma még nálunk, főképp vidéken, guny és nevétség tárgyai, sokszor pedig közveszélyesek is; a társadalom ez irányban mégse mozdul; holott a müvelt külföldön nemcsak az örültek elhelyezéséről, de kigyógyultuk után megélhetésükrűl is gondoskodnak. Még nagyobb baj az, hogy a nép a kórházról még ma is idegenkedik s azt csakis végszükségben keresi föl. A király-helmeczi kitűnően fölszerelt ingyen kórházba alig akad beteg; pedig mennyien synylódnak az egészségtelen bodrogközi falvakban. Ez is a tudatlanság következménye s csak a nép felvilágosításával fog megszűnni. Az újabb kórházak gyönyörű berendezése s a kitűnű ellátás ma már legalább a müveltebbek előítéletét megtörtte s azokat mind többen veszk igénybe. Sajnos, hogy a sanatóriumok ma még nálunk a közepes jövedelmű emberre s a szegényre nézve hozzáférhetetlen luxus-intézetek. A szegény tüdőbetegék tervbe vett olcsó sanatóriuma talán majd megtörtte a jeget s öntudatos védekezésre fogja bírni a társadalmat. Lassankint talán sor kerül majd a görvélyes és csontszűs gyermekek oltalmára is. Ma még czekek nálunk nem gondol senki; a szegény ember beteg gyermeke egész nap kenyér után járó szüetűjének terhére marad s többnyire el is pusztul. Mert a szüetűi gyermekektelek még igen kis körben működnek; a gyermekeknek falun, családoknál való elhelyezését pedig nem intézik kellű körültekintéssel, a védteven városi gyerek sokszor alig jut jobb viszonyok közé, mint a melyekből szabadult.

Vége egyik égetű baja kórházainknak, az ápolónők kérdés, melyet még teljesen kielégítűleg megoldaniok nem sikerült. Az apácák kitűnűen, önfeláldozóan működnek mindenütt; de a viági ápolónők közt még nem fejlődött ki az a nemes, emelkedett szellem s a kötelességérzet, mely öket más müvelt országokban jellemzi. A társadalom is telve van előítélettel velük szemben s nem részesíti öket abban a tiszteletben, mely öket megilletne, s mely nehéz hivatásuk teljesítését megkönnyitene. Főképp ez az előítélet az oka, hogy e pályára nálunk a müvelt osztályok leányai alig, hanem inkább az élet hajótörtűjei lépnek, olyanok, kik egyebet boldogulni nem bírnak. De lelki finomságot s önfeláldozást kevesen visznek magukkal. Holott külföldön a legelőkelűbb családok nőtágjai is egész lelkesedéssel lépnek e pályára, önfeláldozással tisztelettel szerезvén annak.

TANÜGY.

Meghívás. Az Udvarhelyvármegyei Tanítóegylet XXV ik rendes közgyűlését f. 1899. évi november hó 23-ik és 24-ik napjain fogja megtartani Székely-Udvarhelyen a vármegyei háza nagytermében, mely alkalommal megünnepeli 25 éves fennállását is.

E gyűlésbe az egylet tiszteletbeli, alapító, pártoló és rendes tagjai, valamint az egylet működése iránt érdeklődők tisztelettel meghívataknak.

Iső nap, nov. 23-án, délelött 10 óraker istentisztelet tartat k az ev. ref. templomban. Alkalmi imát mond tiszteletes Bedő Ferencz ev. ref. lelkész ur. Az istentisztelet után veszi kezdetű az ünnepélyes gyűlés a következű tárgysorozat szerint: 1. „Hymnus“, éneklük az egylet tagjai Végler Gyula all. tanítóképzű-intézetű rendes tanár ur vezetése mellett. 2. Elnöki megnyitű beszéd. 3. Az egylet 25 éves történetű ismerteti Szász Ferencz, egyleti titkár. 4. Alkalmi költemény, irta Benedek Elek, előadja: Veres Ferencz. 5. Bezárű beszéd. 6. „Szózat“, éneklük az egylet tagjai Végler Gyula tanár ur vezetése mellett. Gyűlés után közebed. (Egy teríték ára 1 fnt 50 kr.) Déltűn 4 óraker a „Segelyegylet“ közgyűlése a községi iskola földszini tantermében. Este 8 óraker hangverseny (melyrűl külön műsor lesz közzétéve) és táncz.

H-ik nap, nov. 24-én, délelött 9 óraker kezdűdölég a rendes évi közgyűlés tartat k meg, az alábbi tárgysorozattal: 1. A gyűlés megnyitása s bizottságok kiküldése. 2. Előterjesztés az „Erzsébet emléktábla“ elhelyezéséről és költségeirűl. 3. Titkari jelentés Szász Ferencz, egyleti titkár által. 4. Jelentés a központi pénztár és a többi alapok állásáról. 5. A pályamunkák bíráló bizottság jelentése. 6. A pályanyer es dolgozat felolvasása szerző által. 7. A gyermekvédű kongressusrűl jelentés tesz Péter János. 8. A delvidéki kirándulásról felolvas Lázár József. 9. A „Tanítóház“ és az „Eötvös-alap“-ra vonatkozó javaslatát a központi bizottságnak, előterjeszti Péter János. 10. A központi bizottság által elfogadott segélyegyleti új alapszabálytervezetű előterjeszti Kriza Sándor. 11. Részletes tisztújítás. Választandű lesz elnök, egy alelnök, két jegyzű és három központi bizottsági tag. 12. Bizottságok jelentesei. 13. Indítványok tárgyalása. 14. A gyűlés berekesztése. Esetleges indítványok nov. 15-éig írásban adandűk be az elnökséghez.

Székely-Keresztur, 1899. október hava.

Az elnökség.

Tudnivalók. A gyűlés rendezéséről, a vendégek és tagok fogadásáról, illetűleg elszállásolásáról külön bizottság gondoskodik Székely-Udvarhelyen Lázár József községi iskolai igazgató-tanító ur elnöksége alatt. Irodai helyisége a községi iskola földszini tantermében van. A kik elszállásolásban akarnak részesülni és a közebedben részt akarnak venni, november 18-ig jelentkezzenek egy levélzű lapon a rendezű-bizottság elnökénél.

Tanítógyűlés. Az Udvarhelyvármegyei Általános Tanítóegylet Udvarhely járási fiökköre október hó 28-án Agyagfalván tartotta évnegyedes rendes gyűlését. Gyűlést megelőzőleg az ev. ref. templomban istentisztelet volt, hol Kis Károly helybeli lelkész, költűi gondolatokban gazdag, szép imájában kert áldást a népnevelés bajnokainak egyértelmű, sikeres munkásságára. Templomozás végeztével, az újonan épített iskola díszes termébe vonult a tanítótestület és a gyűlés György Sándor sikerült tanításával vette kezdetű. Az elnöki megnyitűt hallgattuk ezután melynek egyik pontjában Sándor Lajos szomorú szívvel említi, hogy egy kártársunkkal — Szentgyörgyi József, volt süköi tanítóval — ismét kevesebben vagyunk. Azon veteránok közül való volt Ő is, kik a most jubilálni készűlű udvarhelymegyei tanítótestületnek alapvetű munkásai valának. Nyugodjék esendesen! Sajnálattal kell megemlítenem, hogy a tárgysorozatnak két pontja, közebedt akadályok miatt üresen maradt. Vida Mozes szavalta Szabó Jenőnek „Még egyszer“ ez. költeményét, igen nagy hatásal. Gyerkes Mihály felolvasott „A községi faiskolák kezeléséről, különös tekintettel Udvarhelyvármegyére, illetve az udvarhelyi járára“ című tételrűl. Szakszerű felolvasásáért a kör egyhangulag elismerését és köszönetét nyilvánította. Névsor olvasatvan, azon szomorú tapasztalatra jutottunk hogy a körnek 60 közebedt tagja közül 24 hiányzott, kik közül csak hárman tartották érdemesnek elmaradásukat bejelenteni. Ebből kifolyólag, hogy egyfelöl a törvény rendelkezésének, másfelöl alapszabályainknak is érvény szerzeszék, körünk egy kérésűl fog járulni a vármegye kir. tanfelügyelőségéhez ezen állapotnak megszüntetése végett. Ugyancsak kérésűl járul a kör, a vármegyei közigazgatási bizottsághoz is, hogy a 6—15 éves iskolás gyermekeknek a koresmákból, fonókból stb. ellátása tárgyában hozott vármegyei szabályrendeletet, hajtassa szigoruan végre. A körnek tagjainul jelentkeztek: Demeter Miklós mátsfalvi, Zsigmond József bogárfalvi, Mircse Dénes alsó- és Heteser Kálmán felsűsűfalvi tanítók. A jövű gyűlés megtartási ideje 1900. jan. 18. Székely-Udvarhelyt. A 9 pontból állű tárgysorozatnak egyike a tisztújítás. Gyűlés végeztével közebedt volt.

Meghív. Az udvarhelyi rűm. kath. esperesker. tanítóegylet sovídéki fiökköre folyű évi november hó 8-án délelött 10 óraker kezdűdölég tartja évnegyedes fiökköri gyűlését, melyre az egylet tagjai, a tanügy barátait van szerencsém tisztelettel meghívni. A gyűlés tárgyai: 1. „Veni Sancte“ szent mise. 2. Elnöki megnyitű. 3. A múlt gyűlés jegyzűkönyvének hitelesítése. 4. Gyak. tanítás, tartják a helybeli tanítók. 5. Felolvasás. 6. Szavlatok. 7. A fiökköri jegyzű lemondása. 8. Bíraltok és indítványok. Szent-Tamás, 1899. október 23 Sűller István, fiökköri elnök. Borbáth József, fiökköri jegyzű.

IRODALOM.

Róma. Az emberi történelem legnagyobb szerűbb jeleneteinek színhelyéről, emlékeinek legdusább tárházáról jelent most meg egy szép magyar kötet. Hogy mi Róma, azt megértetni nem, azt csak ér-zni lehet. A ki valaha megállott a Forum épületomladékai, oszloptöre

dékei előtt, a ki szemlélte a Pantheonnak márványdíszébűl kifosztottan is csodálatos, hatalmas tömegét, a ki belépett az ősi istennek kupolája alá, nyári este, midűn a hold besűtűt a magas bolt kerek nyílásán s kiterítű homályos fénypalástját a kőcokázakon, melyeken valaha sarus labak tapodtak, álatáldozatot vívűn a szép testű isteneknek, — a ki előtt ott megelevenűt e mult: az, csak az érezheti igazán Róma nagyságát. A ki látta a Colosseum r-ntentű terét, szeditűen magas pártányait, s látta ezt egy csodálatos történetű ihletés mamorában megnépesűlni vadak és gladiatorok harcától, látta az újjongű, érdeklűdű, izgott arcokat a megszámlálhatatlan padosorokon, s elgondolta, hogy itt a föld mélyén egy eltemetűt ősi világ alu-sza történettelen örűk álmát, s a romok már egy másik ősi világ maradványai, s az oszlop megpillantá a restauráltű papa nevét, s a távolbűl odáig hallá a modern Róma zsvaját, látá a Szent Péter kupoláját, mely maga is 400 esztendűt látott már: az, csak érezheti igazán Róma nagyságát, — Napoly szebb, Firenze barátságosabb, Velence csodálatosabb, de Róma a legnagyobb szerű város nemcsak Itáliában, hanem a föld kerekéségén. Földjében egy ősi herter-faj alussza örűk siri álmát, fölűtűtűk a klasszikus Róma romhalmazza pompázik, az ősi bazilikák fölűtűtűt emelkednek a papság császarkoronázű templomai, s közebedtűk zug az élet árja, tolong a királyi állam népe. Ez a város a föld teremtésétűl kezdve maig mutatja az emberiség történetét, atűl a kortűl, midűn a Monte Mario csucsán a még osztrigák tenyészték, maig, mikor a Péter templom kupolájában már csak a renaissance legnagyobb építési remekét csodálja az utazű anglus — It érezni legjobban, hogy az emberiség életében utkos közösség van, hogy mi egy faj fiaiunk érezzük magunkat, s élűnk Ádamtűl az utolsó eszkiműig, ki még mohán tengettű életét. Errűl a néprűl, ezekrűl az emlékekrűl kezdű beszélni a Nagy Képes Világtörténet 43. füzetű, melyben már a III. kötet szövegét veszi az o vasű a harmadik kötetű dr. Geréb József irta. Az egész munkát Marczali Henrik, egyet. tanár, a görűgökrűl szólű kötet szerzője dr. Gyomlai Gyula akadémius. Egy-egy kötet ára díszes felbűrkűtesben 8 fnt: füzetenkint is kaphatű 30 kr-ával. Megjelen minden heten egy füzet. Kaphatű a kiadóknál (Révai Testvérek, Irod. Int. Rt. Budapest, VIII., Űllűi-ut 18.) s a „Székely-Udvarhely“ kiadóh-vatala (Betegh Pál könyvkereskedése) utján.

Fűvárosi Lapok. Magyarország e legregűbb szépirodalmi lapja, mely hetenkint gazdag tartalommal és pompás képekkel jelenik meg, mult heten nagy átalakuláson ment keresztül. A lap szerkesztésűt Thury Zoltán, a kiváló írű és nagy sikereket látott drámairű vette át, a kinek nevével egy új, fényes aerája indul meg a Fűvárosi Lapoknak. A lap fűmunkatársa Molnár Ferenc a fiatalabb írű gárda e nagytehetségű, széles körben ismert tagja. A „Fűvárosi Lapok“ segűdszerkesztűje maradt, mint volt Erényi Nándor. A kitűnűen szerkesztett elűkelű hetilapot a szerkesztűkűn kívül a munkatársak díszes serege fogja visszavezetni arra a dícsűses pályára, melyen a régi „Fűvárosi Lapok“ oly sok elismerést aratott. A „Fűvárosi Lapok“-at meglegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Elűfizetűsi ára: negyedévre 3 fnt, félévre 6 fnt. Szerkesztűség és kiadóhivatal: Budapest, V., Hold-utca 15. szám.

Színészet.

Azt hisszük, hogy ma utűljára emlékezűnk meg részletesebben a színházról, mert a jövű het végén, mire lapunk ismét megjelenik, talán már más közönség tapsol Romvári színházgató társulatának, mely innen Gyula-Fehérvárra vonul.

Nem tudjuk, hogy milyen emlékek távozik innen, de mi, kik mondhatni naponkint ott voltunk, csak megelégedésűnknek adhatunk kifejezést a törekvésért, a melyet tapasztallunk. Koronázta-e siker a törekvést vagy nem, az mindenesetre más lapra tartozik, de kötelességűnknek tartjuk kijelenteni, hogy tekintve azokat a rettetes nehézségeket, a melyekkel meg kellett küzdeniök, többe nem várhattunk.

Alkalomszerűnek tartjuk felemlíteni, hogy már magában véve a helyiség, a hol játszani kellett és kell, nem kis akadályokat gördített elé, mert a színpad kisapinszatra miatt scenikai hatásról szó sem lehetett; azután meg valljuk meg őszintén, a közönség indolenciájja is nem kis gondot okozott.

Erűs a reményűnk azonban, hogy a pár előadás, a mi még hátra van, nagy látogatottságnak fog örvenzeni, a mire nézve különben már a műsor elég garautia. A mi pedig az előadásokat illeti, azt kell mondanunk, hogy mindenik kivétel nélkül jó volt, minden szereplűn meglátszott a buzgű igyekezet, lehetőleg minél többe produkálni.

Szűre kerültek: „Honthy háza“, „Náni“, „Leszámolás“, „Gyurkovits lányok“, „Dr Pepi“ és „Hymfi dalai“, tegnap este pedig „Sulamith, Jeruzsálem leánya“ című opera ment zsufolt ház mellett. Ez utóbbit még megismételük ma (vasárnap) s ép azért szükségesnek tartjuk közönségűnk figyelmét erre különösen felhívni.

A női szereplűk közül érdemeiket és tapsokat Lőrinczy Erzsike, Cserey Irma, Geröffy Ilona és Zöldy Hermin, a férfiak közül pedig Rákos, Szitay, Keller, Makay és Hidassy szerzesztek. Timár, a ki pénteken lépett fel előszűr, rendkívűl ügyes és értelmes színésznek bizonyult. Kár, hogy ilyen késűre érkezett.

Lőrinczy Erzsike játékában e heten is sok öntudatoságot, kedvességet és szeretetreműltoságot; Cserey Irmában pedig többe természetességet és közvetlenséget fedeztűnk fel. Elűbbi, Gyurkovits Katinka, Szegedy Róza; utóbbi, Hymfi dalaiban Annuska és Dr Pepiben, mint Herinnace neje szerepében nyújtottak kedves alakításokat. Cserey Dr Pepiben ördögűs egy kis aszszony volt. Gyurkovits Miczűt azonban tulságosan megjátszotta. Alig hisszük hogy a darab szerzője — Herczegh Ferencz — Miczűt felvilági hölgynek irta volna? Geröffy Ilonát ugyancsak kisebb szerepekben láttuk fellépni, de kedves egyénisége mindig bájű kölcsönzött rövidke jelenéseinek.

A férfiak közül Rákosnak voltak sikerült jelenetei. „Leszámolás”-ban Ember Mihály szerepében, Gyurkovits leányok”-ban pedig az ezredes szerepében volt igen ügyes. Sikerült Horkay Feri volt Sztay a „Gyurkovits leányok”-ban, a mely különben Hidassynak volt jutalomjátéka. Utóbbi pedig a „Leszámolás”-ban, mint Marezi szerzett sikerült alakításával derült perczeket.

Megkivánjuk jegyezni, hogy „Hymni dalai”, e kedves poetikus darab az ifjúság részére volt előadva, a mely zsufolásig megtöltötte, a különben nem valami nagy termet. A darab eszméjét a szerző intencióját Ravasz Árpád tanár ismertette igen sok alaposággal. Az ifjúság, itélve a sok tapsból, rendkívül jól mulatott.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Uj anyakönyvesek.** A helyi m. kir. minisztérium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök városunk anyakönyvi kerületében anyakönyves helyettesnek Lázár József községi iskolai igazgató tanót; vármegyénkben az erdélyi anyakönyvi kerületben anyakönyvesnek Balint Mihály községi jegyzőt; a kobátdemeterfalvi anyakönyvi kerületbe anyakönyves helyettesnek Incefi József segédjegyzőt nevezte ki s mindegyiket a házasságok megkötése és az összes anyakönyvek vezetésének jogaival is felruházta.

— **A helybeli jótékony négyesület** ma egy hete özv. Török Pálné elnöklése alatt tartott választmányi ülésében a többek között elhatározta, hogy a minden szerdán tartani szokott őszi fillérestélyek sorozatát e hó 8-án kezd meg. Azonban — mint a legilletékebb helyről értesülünk — közbejött akadályok miatt, az első fillérestély folyó hó 15-én lesz. Ezen estélyt Ugron Istvánné, mint a fillérestélyek rendezőbizottságának állandó elnöke és Steinburg Pepi fogják rendezni s előre is fényesnek ígérkezik. Mint halljuk — Damokos Andor dr. vármegyénk alispánja is közreműködik a műsor gazdagításában.

— **Hymen.** Dr. Bedő Sándor helybeli jeles ügyvéd vármegyei tisztifőügyvisi helyettes október 28-án esküdött örök hűséget debreczeni Nagy Gizellának, debreczeni Nagy János marosvásárhelyi ügyvéd kedves és művelt leányának a Székelyföld fővárosában, Maros-Vásárhelyen. Az esküvő szűk családi körben volt és a derék ifjú pár azután csak hamar elindult boldogsága állandó helyére: városunkba, hova mult vasárnap érkeztek meg. Részünkről is sok szerencsét kívánunk az új párnak!

— **Az Orbán Balázs-szobor** javára Darvas Lajos urtól Aradól 3 frtot vettünk. Rendelési helyére jutattuk.

— **A székelyudvarhelyi róm. kath. főgymnasium és finevelő-intézet** tanuló ifjúsága védőszentjének, Szent Imrénak tiszteletére folyó év november hó 5-én (ma, vasárnap) disz-ünnepélyt rendez melyre a t. közönséget tisztelettel meghívja az igazgatóság. Az ünnepély d. e. 9 órakor a plebián templomban tartott ünnepélyes isteni tisztelet után, d. e. 10 órakor a főgymnasiumban folyik le a következő sorrenddel: 1. Szereltek édes Istenem. Ismeretlen szerzőtől. Vegyeskarra alkalmazta Gál Sándor. Előadja a főgymnasium vegyes kara. 2. Emlékezés. Tartja Jánossy Béla VIII. o. t. 2. Istermező a »Paraszt becsületből«. Mascagnitől. Előadja az ifj. zenekara. 4. »Utolsó sor«. Várady Antaltól. Szavalja Csató Ernő VII. o. t. 5. Ének Szent Imrénhez. Zsaskovszkytól. Énekli az ifjúság vegyes kara. 6. »Matura előtt«. Monolog. Irta Földes Imre. Előadja Diemár Kálmán V. o. t. 7. »Meine Königin«. Charles Cortejuntól. Előadja az ifjúság zenekara. 8. »Második asszony«. György Vilmostól. Szavalja Podhraczký Ferenc VII. o. t. 9. »Rákóczy, Beresényi emlékezete«. Káldi »Kurucz dalok“-ból. Előadja az ifjúság vegyes kara.

— **Jutalomjáték.** A mint értesülünk, Cserey Irma jutalomjátéka szerdán lesz, a mikor „Sulamith” fog harmadszor színe kerülni. Tudva azt, mennyire szereti közönségünk Csereyt, bátran jósolunk telt házat.

— **Székely-Keresztúron** folyó hó 1-én (mindenszentek napján) délután 2 és 3 óra között György Zsigmond földész csúre hirtelen kigyuladt és az ugyanazon telken volt lakházzal együtt s a szomszédos lakház felső része és mindkét szomszéd csúre és istállójával együtt teljesen leégett. Az áll. tanítóképzede és unitár. gymnasium ifjúsága odaadásteljes erőfeszítésének s a tanári kar erélyes és tapintatos vezetése alatt kifejtett munkájának sikerült a tűz tovább terjedésének gátat vetni. Nagy dícséretet és elismerést érdemel Göncz Péter III. oszt. gymn. tanulóknak azon önfeláldozó cselekménye, hogy az égő s már-már berokkadni indult házból egy ott felelt csecsemőt mentett ki saját élete kockázatával. Ily bátor cselekmény jutalmát önmagában leli.

— **A tudósbajosok szanatoriuma** javára a helybeli szakiskola tantestületében Spaller József tanár 10 frt 72 krt gyűjtött, a mely összeg a Budapesti Hírlap szerkesztőségéhez küldött fel lapunk szerkesztőségétől által.

— **A helybeli önkéntes tűzoltó-egyesület**, mely mostanában intensív erővel munkálkodik tagjainak kiképzésén — ma (vasárnap) a barompiazi vásártéren, a polgári zenegyűlés közreműködésével disz- és évszázó gyakorlatot tart délután 2 órától kezdődőleg. Derék tűzoltóink nemes törekvése csakis úgy nyer arra érdemes elismerést, ha városunk közönsége minél számosabban jelen lesz gyakorlatukon. Épen ezért melegen ajánljuk szíves figyelembe.

— **Rugonfalvi Sebesi Akos** földbirtokos családja egy szekér szalmát szállítva, annak tetejéből oly szerencsétlenül bukkott le és esett fejére, hogy azóta önkívületben van és életben maradásához is kevés a remény.

— **A „Székelykeresztúri Műkedvelő Társulat”** ma vasárnap szindarab könyvtár beszerzése javára műkedvelői eladást rendez. Előadják „A leánykérő” I felv. népszínművet és „Szerelm és örökség” cz. Szigeti J. 2 felv. remek vígjátékát. A magyar közművelődés társadalmi uton való fejlődésére szervezkedett társulat valójában érdemes az osztatlan pártfogásra, melylyel Sz. Kerestúr értelmi és polgári osztálya jutalmazza esetről-esetre a lankadatlan buzgalma műkedvelőket. Elismeréssel járunk mi is a nemes törekvéshez.

— **A bőzödi ifjúsági egyesület** folyó év november hó 11-én (Szent Márton napján), az unitárius iskola nagyszobájában a szerveződé székely-zenekar javára kosaras táncmulatságot rendez, melyre a t. közönséget tisztelettel meghívja a rendezőség. Belépési díj: Személyjegy 15 kr., családjegy 50 kr. Kezdeté este 7 órakor.

— **Emléket az agyagfalvi réten.** Az agyagfalvi réten felállítandó emléket javára adakoztak: Szemerjai Gyula 131. sz. gyűjtőívén 1 frt 05 kr., Szentgyörgyi Mihály 450. sz. gyűjtőívén 2 frt 45 és Lánckzi Sándor 524. sz. gyűjtőívén 1 frt 20 kr.; összesen 4 frt 70 kr. Ezt hozzáadva a már begyűlt 922 frt 24 kr. hoz, az alap összege tesz 926 frt 93 kr. A hazafias adakozók fogadják a végrehajtó bizottság hálás köszönetét. Székely-Udvarhely, 1899. november hó 4-én. Ferenczi János, végrh. biz. pénztárnok.

— **Az udvarhelyi járás tanítói főkkörének dalosköre** e hó 7-én (kedden) városunkban a községi iskola I. oszt. tantermében d. e. 9 órától kezdődőleg próbákat tart, melyre a tagok tisztelettel meghívattak.

— **A szembajos csecsemők kötelező gyógyítása.** A brassói városi kapitányság az Országos Orvos-Szövetség brassói főokjának, illetőleg dr. Fabritius Ágoston szemész főorvos indítványára hivatalos rendeletet adott ki az anyakönyvi hivatalnak, a melyben felhívja a figyelmet arra, hogy az újszülött gyermekeknél a születés után mindjárt az első napokban gennyedéssel egybekötött szembetegség lép föl, mely betegség elhanyagolása esetén a látóképesség erős csökkenését, sőt egyik vagy mindkét szem teljes megvakulását idézheti elő. Felhívják a közönséget, hogy ily esetben ne várjon addig, a míg a baba az orvos közbejárását tanácsolja, hanem a megbetegedett gyermek érdekében azonnal lánssanak orvoshoz. E felhívást az anyakönyvi hivatalnál minden felnek a gyermek születésének bejelentése alkalmával saját anyanyelvén kézbesítik.

— **Papi értekezlet Parajdon.** A ref. egyházmegye papi értekezletének udvarhelyi fiókja október 30-án Parajdon jött egybe. Emelte az iránta való érdeklődést az is, hogy koncerttel volt egybekapcsolva s a díszes papi ház felavatása is tervbe volt véve. Az értekezlet munkája Isten-tisztelettel kezdődött. A szépen rendezhözött templomban nagy közönség jelent meg. A reformátói emlékének szentelt isteni szolgálatot Menyhart András esperes és Péter Károly alsó-sófalvi lelkész végezték nagy hatással. Templomozás előtt esperes kiemelte a hívek buzgóságát, melyet a közelebbi napok építkezéseknél kimutattak. Buzdította tovább kiáltásra, hithűségre. Az állami iskola egyik termében tartott értekezleten, hol a világi érdeklődők is nagy számban jelentek meg. Mester János mátsfalvi lelkész tartott szép, megragadó, hitteljes felolvasást a reformációról. Menyhart András esperes az igehirdetésről, egyházfegyelmeztetésről s a hívek látogatásáról értekezett a nála megszokott bölcsességgel és mélységgel. Majd Péter Károly alsó-sófalvi lelkész tartott egy magas színvonalon álló, meggyőző értekezést a bűnös és paradicsomi állapotról. Délben ebéd volt a papi háznál, melyet esperes ünnepélyesen fel is avatott. Ez alkalommal minden jelentős egyén fel volt köszöntve. Különösen kiemelkedett dr. Kovács Gábor helybeli orvos érdeme, ki egyháza oltárára már eddig is sok áldozatot hozott, köszönettel üdvözölték Szöcs bányamestert is, ki a papi ház tervét ingyen készítette Este táncszertal egybekötött estély volt a kolozsvéri Szeretetház javára. Az eredmény dicséris Parajd és vidéke műpartoló közönségét. Az est sikeréhez hozzájárultak a parajdi dalárda szabatos énekeivel, Kun Sarolta Rulnyánszky „Isten” cz. költeményének hatásos elszavalásával, Baczó Lajos küsmődi lelkész szép hegedű-szólójával, Orbán József siklódi lelkész szép szavalatával. Sebestyén Gabriella művészi zongorázott. Makai Emil egyik egy felvonásos művét Mekkei Péter buzgó rendezése mellett ügyesen előadták: Baczó Ferencz, Folbert Miezli, Moldován Ödön, Dávidházi Vilma. Mulatság a nemes czéla is szépen jövedelmezett.

— **Belák István** hírneves kavé raktára (Budapest, Rotenbiller-utca 4.) óriásilag megnagyobbított a legjobb minőségű Kavé és tea fajokat a következő barmulatos oleo áron küldi utánvetellel vagy az összeg elegendes beküldése után franko, teljesen költségmentesen: 3 kg. Cubakavé 4.50 frt. 3 kg. Mocca kavé 4.50 frt. 3 kg. Java kavé 4.50 frt. 3 kg. Gyöngy kavé 4.80 frt. 1¼ kg. Császár keverék tea 1 frt 50 kr. 1¼ kg. Karaván tea 1.40 frt. Törmelek tea 90 kr.

— **Miként lehet a táviratok elvesszése és elferdítése ellen védekezni?** Az államkincstár a Táviratüzleti Szabályok 6-ik §-a értelmében nem vállal felelősséget és jótállást azon kirokért, melyek a táviratok elvesszése, elkésése, vagy elferdítése következtében támadhatnak. Gondoskodott azonban arról, hogy a táviratozó közönség táviratainak kézbesítéséről a címzett hozzájárulása nélkül meggyőződésük, illetve táviratát az elferdítés ellen biztosíthassa. Minthogy e módokat a nagy közönség, a mint a tapasztalat mutatja, nem igen ismeri, azokat a közönség érdekében alább közöljük: 1. Ha a táviratot küldő egyén arról akar meggyőződést szerezni, hogy a távirata tényleg kézbesítetle-e, azt két féle módon érheti el. Nevezetesen kaphat arról értesítést távirati uton vagy postán. Előbbi esetben táviratának címze elébe „(P. C.)” jelzőt ír és a távirati értesítésért 10 szám távirat díjának megfelelő összeget fizet; utóbbi esetben pedig a címze elébe: „(P. C. P.)” jelzőt ír és a postai értesítésért 25 krt fizet. 2. Ha táviratát az elferdítés ellen kívánja biztosítani a címze elébe: „(P. C.)” jelzőt ír, mely esetben távirata tartalmát az összes kezelő hivatalok egymás közt összeolvasás által egyeztetik. Az összeegyeztetésért az eredeti távirat díjának egy-egyed részét kell fizetni.

Kereskedelem.

— **A kereskedelmi alkalmazottak érdekében.** A Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete elnöksége mint a kereskedelmi alkalmazottak II. országos kongresszusának végrehajtó bizottsága felterjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez, a rokkant és tisztességesen elaggott kereskedelmi alkalmazottak nyomorának enyhítése érdekében. A felterjesztésben elmondják, hogy az elaggott és rokkantá vált kereskedelmi alkalmazottak nyomora a kereskedelmi alkalmazottak nyomora rapról-napra is onyatosabb arányokat ölt és a nélkülözések eszméi

közül, melyek a kereskedelmi alkalmazottak sorsát megnehezítik, az ifjú kereskedők, a hazai kereskedelem napszamosai, összeszorult szívvel látják azt a nyomort, mely a küzködő kereskedelmi alkalmazottaknak sivarra teszi a jelent és reményelenné a küzködést, a létfontartás küzdelmét. A jövőbe vetett reménysugárnak vajmi halvány fénye az, mely a megalkotandó törvény reményével kecséget; így tehát sürgősen kell keresniök azt a módot, hogy a nagy eszmének legalább egy töredékét valósíthassák meg, hogy a nyomorultak és szenvedők százezernyi tömegéből legalább egy résznek nyújtsák a megélhetés lehetőségét. Ennek lehetővé tétele érdekében a miniszter elé konkrét javaslatlalt járulnak, melyben ama óhajukat fejezik ki, hogy a alkottassék törvényes intézkedés arra nézve, hogy a kereskedelmi és iparkamarák székhelyein az illető kamarák területére, a szűkölködő kereskedelmi alkalmazottaknak rokkantság és agkor esetén való ellátása czéljaira segélypénztárak létesíttessenek, a következő alapelvekből kiindulva: A tervezett segélypénztárak czélja az elaggott és elszegényedett, legalább 60 éves kort elért kereskedelmi alkalmazottak segélyezése. Az évi nyugdíj ilyen 20 éven át szolgált kereskedelmi alkalmazottak számára 240 forint, legalább 30 évi szolgálat után évi 300 frt; kereskedelmi alkalmazottak keresetképtelen özvegyei évi 120 vagy 100 forint segélyben részesüljenek. A segélypénztárak kezelése a kereskedelmi és iparkamarákból, illetve annak összüléseiből, a tagok sorából kiküldött 8 kamarai tagból, továbbá erre a czélra behívott 8 főnökből és ugyancsak erre a czélra behívott 8 alkalmazottból s összesen 24 tagból álló kuratoriumra volna bízva. A segélypénztár alapja azokból a befizetésekből létesül, a melyeket az illető kereskedelmi iparkamara területén nyilvántartott kereskedők fizetnek. A befizetések összege minden egyes alkalmazott után évenként 1 frtba állapíttatnék meg.

KÖZGAZDASÁG.

— **Szőlő- és bortermelési pályadíjak.** Egy 300 koronás, egy 200 koronás, egy 100 koronás és négy 50 koronás, tehát hét, összesen nyolczszáz korona értékű pályadíjat tűzött ki a „Borászati Lapok” szerkesztősége, a lapban közlésre alkalmas szakcikkre és tárcák megírására. Önálló, eredeti, lehetőleg ábrákkal illusztrált cikkekkel pályázhatni a szőlőtermelés, a borgazdaság, a szőlő és bor értékesítése, forgalma köréből, vagy akár prózában, akár versalakban írott tárcákkal, a szakmára vonatkozó szépirodalmi, történelmi tárgygyal. A pályázat részletes feltételei a „Borászati Lapok” legközelebbi számaiban tétetnek közze. A pályamunkák 1900-ik évi január hó 1-ig küldendők be, zárt jellegű levelekkel, a lap szerkesztőségéhez, Budapest (Köztelek).

— **Batul- és kisasszonyalma** olványok eladók, Rápolti Domokosnál Székely-Udvarhely.

HIVATALOS RÉSZ.

— **Udvarhelyvármegye főispánja.** 209—899 sz. Pályázati hirdetmény. A kormányzatomra bízott Udvarhelyvármegyében a homoródkládi járási állatorvosi állás lemondás folytán megüresedvén, arra ezenen pályázatot hirdetek s felhívom mindazokat, kik ezen Homoród-Oklandi székhelyűvel rendszeresített állást elnyerni óhajtják, hogy az 1888. évi I. t.-cz. 1. §-a, illetve az 1888. évi VII. t.-cz. 133. §-ának szem előtt tartásával felszerelt pályázati kéreszket hozzám 1900. év április 1-éig adják be. Ezen állás javadalmazása évi 532 frt 50 kr. fizetés és 100 frt utálatány. Székely-Udvarhely, 1899. október hó 3-án. Hollaki Arthur s. k., főispán.

— **Udvarhelyvármegye alispánjától.** Sz. 20,014—1899. alisp. Székely-Udvarhely város polgármesterének és valamennyi községi előljárásnak. Közhírrététel végett értesítem, hogy Bibarczfalva község bivalállományában a bivalvész egy udvarban fellepett és a zárlat elrendeltetett. Ellenben Csehétfalva és Küsmőd községek szarvasmarha állományában, előbbiben járványosan, utóbbiban szórványosan ura gott ragadó szej- és körömfájás; Kénos és Agyagfalva községekben a bivalvész; Rava község sertésállományában, valamint Kis-Küküllővármegyében Oláh-Kocsárd, Szász-Dánya és Szőkefalva; Maros-Tordávármegyében Kis-Ilye közs. sertésállományában az uralgott sertésvész megszűnvn, ezen községek a vonatkozó zárlatok alól feloldattak. Székely-Udvarhely, 1899. október hó 29-én. Dr. Damokos Andor, alispán.

HIRDETÉSEK.

Sz. 4001—98.

Ukvi.

Árverési hird. kivonat.

— **Az oklndi kir. járásbíróság** mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy az udvarhelymegyei takarékpénztár végrehajtónak Bara Mihály és ifj. Bara Mózes sándorfalvi lakosok végrehajtást szenvedő elleni 1160 frt tőkekövetelés és járálékai iránti végrehajtási ügyében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék oklndi járásbíróság területén levő és sándorfalvi határon fekvő sándorfalvi 22 számú telekjegyzőkönyvben A7 alatt foglalt 1. rsz. 73. 74. hr. számú belsőre 186 frt, 2. rsz. 106. hr. számú szántóra, 2. rsz. 111. hr. sz. erdőre, 2. rsz. 112. hr. számú szántóra 247 frt, 3. rsz. 109. hr. számú legelőre 3 frt, 5. rendsz. 147. hr. számú kaszálóra 3 frt, 6. rsz. 179. hr. számú szántóra 10 frt, 7. rsz. 220. hr. sz. szántóra 16 frt, 8. rsz. 231., 233|1 hr. sz. szántóra 3 frt, 9. rsz. 251., 252 hr. sz. szántóra 6 frt, 10. rsz. 262. hr. sz. kaszálóra 8 frt, 12. rsz. 309 hr. sz. szántóra 1 frt, 14. rsz. 338. hr. sz. szántóra 10 frt, 15. rsz. 347|2. hr. sz. szántóra 6 frt, 17. rsz. 374. hr. sz. szántóra 5 frt, 18. rsz. 376. hr. sz. szántóra 4 frt, 19. rsz. 390. hr. sz. szántóra 5 frt, 20. rsz. 391., 392. hr. sz. kaszálóra 25 frt, 21. rendsz. 402. hr. sz. szántóra 8 frt, 22. rsz. 458. hr. sz. legelőre 2 frt, 25. rendsz. 464|1 hr. számú legelőre 13 frt, 26. rsz. 477. hr. sz. legelőre 1 frt, 27. rendsz. 536|1

— **Az „Olesó Könyvtár”, „Falusi Könyvtár”, „Magyar Könyvtár”** minden füzeté kapható a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyvkereskedése Székely-Udvarhely, Kossuth-utca).

hr. sz. legelőre 21 frt, 28. rsz. 5363 hr. sz. legelőre 18 frt, 29. rsz. 5365 hr. sz. legelőre 9 frt, 30. rsz. 571 hr. sz. szántóra 3 frt, 31. rsz. 572|2 hr. sz. szántóra 2 frt, 32. rendsz. 602. hr. sz. szántóra 4 frt, 33. rsz. 613. hr. sz. szántóra 2 frt, 35. rsz. 628. hr. sz. szántóra 2 frt, 36. rendsz. 637. hr. sz. szántóra 6 frt, 38. rsz. 662, 699. hr. sz. szántóra 7 frt, 39. rsz. 718. hr. sz. szántóra 3 frt, 40. rsz. 727 hr. sz. kaszálóra 13 frt, 41. rsz. 754. szántóra 4 frt, 42. rsz. 7362 hr. sz. szántóra, 7471 hr. sz. szántóra 12 frt, 44. rendsz. 740. hr. sz. szántóra 12 frt, 45. rsz. 7442 hr. sz. kaszálóra 8 frt, 46. rsz. 750. hr. sz. kaszálóra 10 frt, 47. rsz. 7573. szántóra 3 frt, 58. rsz. 7831. hr. sz. kaszálóra 2 frt, 49. rsz. 796. hr. sz. szántóra, 797. hr. sz. kaszálóra, 798. hr. sz. kaszálóra, 799. hr. sz. szántóra 32 frt, 52. rsz. 851. hr. sz. szántóra 7 frt, 54. rsz. 8713. hr. sz. szántóra, 8723. hr. sz. kaszálóra 1 frt, 55. rsz. 900 hr. sz. kaszálóra 42 frt, 56. rsz. 902. hr. sz. kaszálóra 22 frt, 57. rsz. 9172 hr. sz. szántóra 19 frt, 58. rsz. 9181. hr. sz. kaszálóra 5 frt, 59. rsz. 9241 hr. sz. szántóra 5 frt, 60. rsz. 925. hr. sz. szántóra 27 frt, 61. rsz. 921. hr. sz. szántóra 89 frt, 62. rsz. 931. hr. sz. kaszálóra, 932. hr. sz. szántóra 42 frt, 63. rsz. 936. hr. sz. kaszálóra 12 frt, 66. rsz. 942 hr. sz. kaszálóra, 943. hr. sz. szántóra, 945 hr. sz. kaszálóra, 946. hr. sz. szántóra 132 frt, 67. rsz. 951|2. hr. sz. kaszálóra 28 frt, 68. rsz. 1010. hr. sz. szántóra 24 frt, 69. rsz. 1063. hr. sz. szántóra 8 frt, 70. rsz. 1075. hr. sz. szántóra 9 frt, 71. rsz. 1085. hr. sz. szántóra 6 frt, 72. rsz. 10902. hr. sz. szántóra 4 frt, 75. rsz. 1121|3 hr. sz. szántóra 4 frt, 77. rsz. 1152. hr. sz. kaszálóra 2 frt, 78. rsz. 1160. hr. sz. szántóra 2 frt, 79. rendsz. 1164|3 hr. sz. szántóra 4 frt, 80. rsz. 1023 frtba ezen el megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1900. évi január 12-ik napján d. e. 10 órakor Sándorfalva község házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladtnak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10 százalékát készpénzben vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hóban 3333. sz. a. kelt igazságügyi miniszteri rendelet 8. §-ban kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §. értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kir. járásbíró mint tlkvi hatóság
Oklándon, 1899. évi febr. 12.

Konecz Károly,
kir. albiró.

Sz. 4317. conn. 4318—4320.
tlkvi. 1899.

Póthirdetmény.

Az oklándi kir. járásbíró mint telekkönyv hatóság közhírré teszi, miszerint Gergely Mózes középső, dályai lakos végrehajthatóknak Dénes Zsigmond és társai ellen a dályai 73. számú tjkvben foglalt ingatlanokra az 1769. conn. 2796—99. tlkvi számú végzéssel 1899. évi november 13-ik napjának d. e. 9 órájára kitűzött árverés az 1881. évi LX. t. cz. 167. §-sa alapján ifj. Abrán János érdekében 104 frt 50 kr, Nagy Zsigmond érdekében 46 frt és 83 frt 8 kr, Toró Mózes és Sándor Dénes érdekében 76 frt 80 kr tőkekövetelés és járuléki kielégítése végett megtartatni fog.

Kir. járásbíró telekkönyvi hatóság.
Oklánd, 1899. október 10-én.

Konecz Károly,
kir. albiró.

Sz. 1769—1899.
tlkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

Az oklándi kir. járásbíró mint tlkvi hatóság közhírré teszi, hogy Gergely Mózes közép, dályai lakos és ügyvéd Benze Márton oklándi lakos végrehajthatóknak, Dénes Zsigmond, Dénes András és Dénes Domokos végrehajthatóknak elleni 177 frt 98 kr. tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtás ügyében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék (az oklándi kir. járásbíró) területén lévő a dályai 73. sz. tjkvben fekvő A7 alatti 1. rendsz. 166—168 hr. sz. bels. re 164 frt, 2. rendsz. 536. hr. sz. szántóra 6 frt, 3. rsz. 660. hrsz. szántóra 5 frt, 4. rsz. 854|2 hrsz. 2 frt, 7. rsz. 1327|3 hr. sz. szántóra 4 frt, 8. rendsz. 1550—1582 hr. sz. szántóra 14 frt, 19. rsz. 3236|2 3237. 3238. hr. sz. kaszálóra 2 frt, 20. rsz. 3261|2 hr. sz. kaszálóra 2 frt, 21. rsz. 3262|2 hr. sz. legelőre 2 frt, 22. rsz. 3525 hr. sz. szántóra 8 frt, 26. rsz. 3993 hr. sz. legelőre 2 frt, 27. rsz. 4143|1 hr. sz. szántóra 1 frt, 37. rsz. 6558 hr. sz. szántóra 2 frt, 36. rsz. 6384 hr. sz. szántóra 5 frt, 38. rsz. 6749 hr. sz. szántóra 1 frt, 39. rsz. 7590 hr. sz. szántóra 7 frt, 41. rsz. 7786 hr. sz. szántóra 3 frt, — továbbá a 627 szljkvben A7 2. rsz. 4234|2. 4241. 4242. 4247. 4248. 4249. 4250 hr. sz. szántó és kaszálóra 108 frt, 3. rsz. 6315|15 hr. sz. erdőre 2 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendeltetik és pedig a 73 szljkvbeli ingatlanok körülből 860 frt vételáron eladtnak, abban az esetben a C. 32. 33. alatti mint az előző tételek után Dénes Sándor és neje javára bekebelezett haszonélvezeti jog épségben marad, ellenkező esetben azonnali tekintet nélkül tartatik az árverés és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1899. évi november hó 13. napjának délelőtti 9 órája Dályai község házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladtnak fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10 százalékát készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyi miniszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §. értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

pirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbíró mint tlkvi hatóságtól.
Oklánd, 1899. augusztus 24-én.

Konecz Károly,
kir. albiró.

332. szám. 1899.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a székelyudvarhelyi kir. törvényszék 1899. évi 3626 sz. végzése következtében Dr. Valentsik Ferencz ügyvéd javára Máthé Mózes és társai ellen 130 frt s jár. erejéig 1899. évi július hó 11-én foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 468 frtba becsült következő ingóságok, u. m.: I. Gáspár Annánál Bardocz, 2 szekér 1 vasek és házi butor. II. Máthé Mózesnél Bardocz, 2 szekér, 4 ló, 1 odor széna. III. Gáspár Dávidnál 2 ló, egy egész vágású szekér és IV. Kolumbán Jánosnál Szaldoboson 3 szekér széna nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a homoródoklándi kir. járásbíró 1899. évi V. 160|1. számú végzése folytán 130 frt — kr tőkekövetelés, ennek 1899. évi április hó 4 napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltó díj és eddig összesen 40 frt 64 krban bíróság már megállapított költségek erejéig Bardoczon és Szaldoboson alpereseknél leendő eszközésére 1899. évi november hó 10-ik napjának délelőtti 12 órája határid.ül. kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérők, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatják s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Oklándon, 1899. évi okt. hó 26-án.

Pollák Ignác,
kir. bírósági végrehajtó.

Az Árpád-utczában egy kőház eladó. áll 4 szoba, 2 konyha, kamara, fatartó és jó 3 pinczéből. Értekezni lehet K a s s a y F. Ákossal.

Minden héten ujdonságok!

Képes
Levelező-lapok
Mintegy 500 féle
művészies kivitelben

„Székely-Udvarhely“
kiadóhivatalában
(Betegh Pál könyvkereskedése,
Kossuth-utca) kaphatók.

Minden héten ujdonságok!

Meghívás.

A székelyudvarhelyi községi hitelszövetkezet 1899. évi november hó 12-én délután 3 órakor a szövetkezet hivatalos helyiségében

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a tagok az alapszabályok 24. §-a értelmében ezennel meghívotnak azon megjegyzéssel, hogy a mennyiben a fenti napra kitűzött közgyűlésen a tagok az alapszabály módosításához szükséges 1/3 többségben meg nem jelennek, az új közgyűlés 1899. évi november 19-ére tüztetik ki, a mikor is az, tekintet nélkül a megjelenő tagok számára határozatképes leend. Napirend: 1. Az országos központi hitelszövetkezetbe belépés. 2. Az alapszabályok módosítása. Netaláni indítványok.

Kelt Székely-Udvarhelyen, 1899. november 1-én.

Az igazgatóság.

Haszonbérbe adó birtok.

Tamács Károly kir. itélő-táblai bíró tulajdonát képező **Bellenfalva** községben levő birtokok 1900. április 24. től haszonbérbe kiadó.

A feltételek **Dr Kovács Mór** székelyudvarhelyi ügyvéd-től megtekinthetők.

Finom csemege-méz.

Megrendelhető Székely-Kereszturon Maksay Lázárnál
különként 75 krral.

Hegedük
3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 és 10 forintért teljesen felszerelve kaphatók, valamint az összes iskolai és zenekari hangszerek, ugyiszintén harmoniumok és zongorák a legjutányosabb árakon megrendelhetők a „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatalában **Betegh Pál** könyv-, papír-, iró- és rajz-szer kereskedése) Székely-Udvarhelyt.

Az 1895. évi párisi s az 1896. évi londoni egészségügyi kiállításokon díszoklevéllel s arany éremmel kitüntetve Orvosi tekintélyek által kipróbált s nagyobb körökben kitűnő sikerrel használt külszer:

REUMA-SZESZ

biztos s kiváló gyors hatása a test bármennyű csuzos bántalmait, u. m. köszvény, csuz, reuma, ischiás, asthma stb. ellen. Hatása némely esetben meglepő, amennyiben gyakrabban idültet eseteknél is már egyszeri bedörz-ötésnél a fájdalomkat teljesen megszüntette.

Fog- és fejfájást 5 percz alatt megszüntet.

Egy üveg ára használni utasítással 1 korona, erősebb üveg 2 korona 40 fillér.

Főraktárak Budapest: Török József ur gyógyszer-tárában, Király-utca 12. és dr. Egger A. ur gyógyszer-tárában, Váci-körút 17. szám. — Ugyiszintén a főváros összes s a vidék összes gyógyszer-tárában, valamint a készítő

WIDDER GYULA gyógyszerésznél
S. A. Ujhely.

— Vidéki megrendelések pontosan teljesítettek. —
Ugyiszintén: Székely-Udvarhelyt Solymossy János gyógyszer-tárában. Sz.-Kereszturon Baumgärtner Karolynál.

BOR
tisztá természetes erdélyi és magyarországi termés, melyek vétel előtt hivatalosan vegyelemezve vannak, csakis
FERNENGEL
GYULA jóhírű pinczéjében
Székely-Udvarhelyt (Kossuth-utca)
kapható a következő előnyös árakban:
Literenként 32 krtól 1 frt 40 krig.
Tíz literen felül 28 krtól 1 forint 20 krig.
Nagyban adó nélkül 56 literen felül hektoliterenként 24 frttől 46 frt.
Részletes árjegyzék és minta ingyen és bérmentve.